

Světská mluva a argoty obecně

Geneze sběru dat od přelomu století

Smolné knihy města Loun

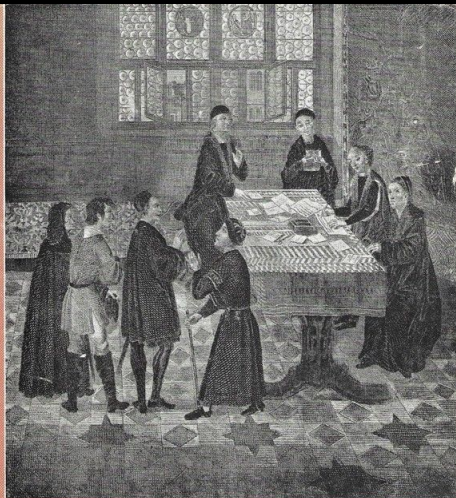

VI/1993 Sborník
okresního archivu
v Lounech

Oberpfalcer, František, Jazyk knih
černých jinak smolných, Praha, Česká
akademie věd a umění, 1935

Oberpfalcer, František, Vyznání na
mučidlech. Texty ze starých knih černých,
jinak smolných, Praha, F. Borový 1937

Oberpfalcer, František, Knihy černé jinak
smolné, Český lid 4, 1949

**Smolná jinak černá kniha
města Solnice 1569-1721**

SBORNÍK STÁTNÍHO OKRESNÍHO ARCHIVU
U PŘEROVĚ

**SMOLNÁ KNIHA
MĚSTA LIPNÍKA**

Záznam byl obvykle nadepsán jménem
obviněného a obsahoval popis přečinu,
kterého se dopustil, jeho výpovědi v
mučírně, před mučením na mučidlech a
po sejmutí z mučidel, dále případné
výpovědi svědků. Na konci byl uveden
způsob a datum poprav. Ve smolných
knihách vedených od poloviny 17. a v
18. století zápisy obsahují i další
informace, jako např. opisy
korespondence s královským apelačním
soudem v Praze, který od konce 17.
století schvaloval na území Čech
rozsudky smrti, nebo jsou zde uvedeny
účty za vykonání poprav.

**Knihy Smolné
založené Leto 1588**

Antonín Jaroslav Puchmajer

1769-1820

Románi Čib, das ist Grammatik und Wörterbuch der Zigeuner Sprache, nebst einigen Fabeln in derselben. Dazu als Anhang die Hantýrka oder die Čechische Diebessprache – první dílo o romském jazyce na území Čech. Obsahuje stručný nástin gramatiky a základní Romsko-německý slovník. **V příloze je krátký slovník českého zlodějského argotu zvaného hantýrka; záměrem Puchmajera bylo ukázat, že romština a hantýrka jsou dva nepřibuzné jazykové kódy (části tehdejší české veřejnosti občas zaměňovány).** Dílo vyšlo posmrtně v roce 1821.

Autrata, das Wirthshaus (hospoda).
Autratský, der Wirth, caupo (hostinský).
Autratská, die Schenkwirthin (hostinská).
Babauk, altes Weib (stařena).
Bagauni, klein Geld (drobné peníze).
Bachory, Better (peřiny).
Balbach, ein Soldat (voják).
Balbaus ein Jude (žid).
Baljk, der Bauer (sedlák).
Balice, die Bäuerin (selka).
Baňkář, der Hund (pes).
Barbora, eine Almer (almara).
Barciklata, Eier (vejce).
Bašta, das Essen (jídlo).
Baštit, essen (jisti).
Baštowna, der Mund (ústa).
Batabera, sprechen (mluviti).
Bauchora die Scheuer (stodola).
Běla, weisses Mehl (bílá mouka).
Bělák, der Käse (sýr); Mond (měsíc).
Bělka, die Milch (mléko).
Bělky, das Licht (světlo).
Bělo, der Tag (den); na bělo, beim Mond-
schein (za svitu měsíce).
Beranit, betteln (žebrati).
Bezdech, still (tichý).
Bezdeř, einschichtiges Haus (samota).
Blestance, gute Steine.
Braukes, böse (zlý).
Břešták, der Schullehrer, cantor (učitel).
Cwoček, rhein. Gulden (rýnský zlatý).
Cwokárnjk, der Schmied (kovář).
Cýpawka, die Gans (husa).
Čára, der Weg (cesta).
Černá, finstere Nacht (tmavá noc).
Černá flákota, geräuchertes Fleisch
(uzenina).
Čeracyt, sich ärgern (hněvati se).
Černjey, die Zigeuner (cikáni).
Černo, finster (tma).
Čmudák, der Tabak (tabák).
Čuďačka, čuďka, Tabakpfeife (dýmka).
Desýtka, ein Zahn (zub).
Deychawý, der Ofen (kamna).
Dillessein, der kein Geld hat (kdo nemá
peněz).
Dlawhá Lhota, die Stadt Prag (Praha).
Doly, die Tasche (kapsa); dey to do
dol, stecke es ein (schovej to).
Dorutit, liebkosen (lásati se).
Drnohlawka, drnka, eine Henne (slepice).
Drněátka, Hühner (kuřata).
Dunačka, Rauchpfeife (dýmka).
Dwin, drchana, das Stroh (sláma).
Fabián, der Hunger (hlad).
Filip, der Verstand (rozum).
Flávota fláza Fleisch (maso).
Erko, spanisches Rohr (španělka).
Funk, Licht (světlo).
Funkowat, Licht anzünden (rozsvěco-
vati)
Gamborka (Jamborka), ein Mädcl (děvče).
Gar (jar), der Wald (les).
Gikry (jikry), Unschlitt (lůj).
Giskra (jiskra), das Auge (oko).
Gekef (jekef), das Krucifix (kříž).
Gordán (Jordán), der Jude (žid).

SLOVNÍK ČESKÉ HANTÝRKY

(TAJNÉ ŘEČI ZLODĚJSKÉ.)

SESTAVIL, ÚVODEM A VÝKLADEM
OPATŘIL
PROF. DR. FRANTIŠEK BREDLER.

OBSAH:

	Strana
Předmluva	I.
Úvod. O české hantýrce	1
Souvislé ukázky české hantýrky	26
Slovník české hantýrky	31
Vysvětlivky	114
Literatura	118

1914

A

- aisch** muž (Puchmajer, Hájek); z německo-židovské hantýrky.
alschin žena (Puchm., Hájek); z německo-židovské hantýrky.

B

- babouk** stará žena, „baba“ (Puchm., Hájek); v obecné mluvě značí též mrzouta.
bačklata vejce (Hájek); v německé hantýrce betzen, beitze, betze, bezam značí také vejce.
bagouni drobné peníze (Puchm.); ironicky použito jména uherských vepřů.
bach pozor, stráž, hlídka (Juda); zkomoleno z německého die Wache = stráž. Vleč na bach jdi a dej pozor (Juda). Bach ať hlídač (Juda) Bachovat míti pozor, býti na stráži (Juda).
bachera peřina (Juda); **báchor** ka peřinka (Juda); **bachory** peřiny (Puchm.), Petr (Hájek); chybně přepsáno z německého das Bett =

Zum Wortschatz des tschechischen Rotwelsch

Versuch einer lexikographischen Darstellung auf Grund
einer Sammlung rotwelscher Ausdrücke und Rede-
wendungen, von den ältesten Belegen an-
gefangen bis in unsere Zeit, mit besonderer
Berücksichtigung der Prager Hantýrka

von

Prof. Dr. Eugen Rippl

Lektor der tschechischen Sprache an
der Deutschen Universität zu Prag.

Reichenberg 1926

Verlag Gebrüder Stiepel Ges. m. b. H.

Ke slovníku českého argotu slova

Pokus o lexikografickou reprezentaci na základě souboru
argotických výrazů a frází, počínaje od nejstarších dokumentů
až po naši dobu, se zvláštním zřetelem k pražské Hantýrce

Prof. Dr. Eugene Rippl

Lektor českého jazyka na Německé univerzitě v Praze

světsoj Messerschleifer, Krämer, Romö-
diant, Pol. (š. světák).

A.

adrie Krankenhaus, Spital, Pol.
 aisch Mann, P. H.
 aischin Frau, P. H.
 ákev Gedränge, Volksauflauf, Pol.
 akva als Bezeichnung für: er hat dort
 (in der Rock- oder Hosentasche) eine
 Gelbbörse, Pol.
 almara einbruchsfesterer Gelbschrank, Pol.
 almazna Erwerb, Gewinn, Profit, K. f.,
 K. p.
 ambazúra 1. Lust, Unternehmungslust,
 lärmende Unterhaltung, Tumult, Pal.,
 Ž. Sv.; 2. Schnaps, Alkohol, Pol. (s.
 ampažúra, anpažúra).
 ambazúrovna Schnapsbutike, Pol.
 amoleta, amoletka Geliebte, Mädchen,
 I. H. (Kam se vineš amoletko?).
 ampažúra K. f., K. p., O. F., H. T. und
 anpažúra Š. f. u. ambažúra.
 angelit betteln, Pol. (s. mangelit).
 animo 1. Lust, Verlangen; 2. Eingebung,
 Pol.
 anpažúra s. ampažúra.
 Anton Genfer, D. K.
 Anton zelený (zelený Anton) Streif-
 wagen, Transportwagen, „grüner
 Heinrich“, E. E. K., Kys., H. T.
 Antoušek populärer Prager Wajenmeister
 (eig.: Anton Šek (?), vgl. „Tribuna“,
 13. 6. 1919 unter „Argot“) E. E. K.,
 später: Wajenmeister überhaupt und
 heute:
 antoušek Detektiv, Pol.
 antouškárna Polizeikommissariat, Pol.
 apač Prager Pepsík, Plattenbruder, Pol.
 (apač až na püdu redseliger, prah-
 lerischer Pepsík, Pol.).
 apačárna verrufene Schnapsbutike, Pol.
 arábek Säugling, kleines Kind, Šv.,
 D. K.
 arch Papiergulden, Pal., Š.
 aulsak Kopfmütze, Pr. Tg.
 austrata usw. f. u. outrata usw.

B.

babouk altes Weib, Bettel, P., H., Hr.
 bacat beischlafen, den Vitus ausüben, Pol.
 bacátko Gummimittel der Prager Po-
 lizisten, Pol.
 bacit 1. einen Zug aus einer Zigarette
 tun; 2. schlagen, einen Hieb versetzen, Pol.
 báček ein Päckchen Tabak, Pol.
 bačiklata Eier, H. (s. barciklata).
 bačko Zigarrenstummel, H. L. 71, Pol.
 bač in der Phrase: Dej mi bafa! Laß mich
 einen Zug aus deiner Zigarette tun!
 Pol.
 bagančata Schuhe, Pal., P. H., C.
 bago Š., f. bačko.
 bagouni Kleingeld, P.
 bagovat Tabak kauen, Pr. Tg.
 bagry Schafe, Hammel, H. L.
 bahnit rauchen, H. L.
 bahno Fischteich, Teich, Pal.
 bach: 1. Acht, Achtung, Obacht; 2. Wache,
 Wachposten, J. (Vleč na bach! Geh
 und paß gut auf! J.; dát, dávat bacha
 achtgeben, auf der Hut sein, H. L.,
 K., K. p., Pol., bacha dělati ds., D. K.).
 bachač Wächter, J., Wächter, Schutz-
 mann, Wache, H. L., K., K. p., Ge-
 fangenauffeher, Pal., Pol., K. Č.
 báchora Federbett, J. (vgl. bára).
 bachory Federbetten, P., Hr., Pol.,
 bachory H. L., D. K.
 báchorka kleines Federbett, J.
 bachovat achtgeben, auf der Hut sein, J.,
 H. L.
 bajchanda = bouchanda, Pol.
 bajukáč Hund, D. K.
 bak Tabak, Pr. Tg.
 bák Zigarrenstummel, N. (kousek báka).
 balbach Soldat, P., Hr.
 balbachara, bj., H.
 balbouch, bj., H. L. 60.
 balbous Jude, P., Hr., Gastwirt, H.
 balda Bauer, J., H. L., Pal., Pol.
 baletit tanzen, Pal., D.

balice Bäuerin, P., J., H. L. 60.

balik Bauer, P., H., Hr., J., H. L.,
 Ž. Sv., Bauer, Mann vom Lande,
 Pol. (balkova žofka Frau des Bauern,
 J., balkovo krápě Kind des Bauern, J.).
 balikov Dorf, Land, Pol.
 balit die Kunst eines Mädchens zu ge-
 winnen trachten, Pol. (s. sbalit).
 balivo Kleider, Pal.
 bálo Schwein, Pol.
 báň Kerker, Gefängnis, D. K., Šv., K.
 p., C., Pfandleihanstalt, I. H.
 baněro finěro jemanden um einen Gelb-
 betrag betrügen, Pol. (s. banko).
 baňkáč Hund, P., H. L. 60, H. L., Pol.
 (s. baukač u. boukáč; Neştumfuje
 baňkáč? Bist nicht ein Hund? H.
 L. 60.).
 banko Pol. = baněro finěro.
 bára Federbett, J. (vgl. báchora).
 barák Haus, Pol.
 barbora Kasten, Schrank, P., Hr., H. L.
 barciklata Eier, P. (s. bačiklata).
 báro Schwein, J.
 basa: 1. Gefängnis, Arrest, H. L. 71, Pol.;
 2. Holztrage für Menageschüsseln, K.
 Č. (Když byla přinesena gonkáři
 menáž, vzal z přinesené „basy“ ple-
 chové misky s menáží).
 basáč Sträfling, Arrestant, Pal.
 básek = bach, C. (dáti si báška auf der
 Hut sein).
 bašta Essen, Speise, P., J., H. L., Pol.
 (bašta na žukla eine vergiftete Speise,
 die für einen Hund bestimmt ist, J.).
 baštit essen, P., H., J., H. L. (bei Hr.:
 bašit).
 baštovna Munde, P., Hr.
 bataben sprechen, H.
 batabera, bj., P.
 bauchara f. bouchara.
 baukač hund, H. (s. baňkáč u. boukáč).
 bausen sich fürchten, P., H.
 bečdech Stille, Lautlosigkeit, H. (s. bez-
 dech u. bez! bez!).
 běh Gang, Gangart, H. L.
 běhoun Wanderer, Pilger, J.
 bejčín Genbarmerietarpon, -station, Pol.
 bejk Genbarnt, Pol.
 bejkárna Genbarmeriestation, Pol.
 beistin Leinwand, H.

béla weißes Mehl, P., J., H. L. 60.

bělák: 1. Käse, P., Hr.; 2. Mond, P. (s.
 běták).
 bělena Milch, B.
 bělka bj., P. (s. bílka).
 bělky Licht, P. (s. bílky).
 bělo Tag, P. (na bělo bei Mondenschein)
 (s. bílky).
 bějamin Genbarnt, Pol.
 beran Kerkermeister, Gefängniswärter,
 J., H. L.
 beranit betteln, P., bitten, ersuchen, J.,
 betteln, auf Bettel gehen, H. L. 60,
 jem. etwas einreden, schmeicheln, H. L.
 berouni er bittet oder bettelt, H.
 běták Käse, H. (s. bělák).
 betlem Betöpfung, Pol. (betlem hrát
 jem. betöpfeln, anpöpfeln, Pol.).
 betlemák Musiker, Š. (So benannt nach
 einem Wirtshaus auf dem Bethlehemp-
 lach in Prag, wo fast nur Bohéms
 verkehrten).
 beton: 1. etwas Bestimmtes, Sicheres;
 2. Brot, Pol.
 bez! bez! still! schweigen! J.
 bezdech still, ruhig, P. (bei Hr.: bezdech).
 bezděč einfachichtiges Haus, Einjamkeit,
 P., H.
 bez nich! f. u.: s nima? — bez nich!
 bez těch! f. u.: s téma? — bez těch!
 bílá Woche, H. L.
 bílit völlig aufstehen, austräumen, Pol.
 bílka Milch, H. (s. bělka).
 bílky Licht, H. (s. bělky).
 bílej Tag, H. L.
 bílý 1. Zucker, J.; 2. Rauchfanglehrer, H. L.
 bink Teufel, D. K.
 bíti an seiner Meinung festhalten, J.
 blaf schlechtes Essen, Pol.
 blafník Guldenstück, Pol.
 blafunda Prählaus, Großmaul, Pol.
 blbákov Dorf, Land, Pol.
 blboun 1. Sträflingsknobel, Pol.; 2.
 Schwarzbrot der Arrestanten, Kott.
 blejsknout se sich zeigen, erscheinen, Š.
 bleskanec Oestlein, H.; bleskanec gute
 Steine, Oestlein, P., Schmutz, Klein-
 odien, H. L. 60.
 blind in adv. Gebrauch: na blind = aufs
 Geratewohl, ins Blinde, jezdit, jet na
 blind = jezdit, jet na černo, Pol.

Princezna zrozená na silnici - komediantská hantýrka

O hantýrce mluvíme tam, kde se jeví snaha zastřítí smysl mluveného slova před osobou třetí. Užívá se jí zejména tam, kde člověk ví, že je na štíru s paragrafy. V žaláři „zapchan-dlovanej“ sloděj píše jí moták svým milým, „valchář“ (falešný hrád) jí hovofí, oškubáváje nezkušenou „kavku“ (oběť).

Avšak ne vždy se k ní lidé uchylují ze strachu před zákonem. Zhusta — a to platí zejména o komediantech — se k ní sahá pouze s taktu. Nelze před p. t. obecně říci: „Lidé očumují, zavři dveře vozu!“ Křikne se proto: „Gádžové dykchelujou, zamachluj budár u talánu.“ Podobně obava, aby se publikum nerozuteklo, diktuje, aby se rozkázalo dětem „Chudel dranzírek a tachtí na maně!“ místo „Vezmi talírek a jdi vybírat!“

Odkud jsou takhle podivná slova? To je dědictví, kterého se komediantské hantýrce, princezně, zrozené v prachu silnic a křižovatek, dostalo po vznešených předcích. Jazyky, kterými byly sepsány nejposvátnější knihy lidstva, ať již to jsou sanskritské

Vědy či perská Avesta, řecký Nový Zákon či arabský korán nebo konečně latinská bible Vulgata, všechny zanechaly — často prostřednictvím cikhánštiny — komediantské řeči něco na památku.

Je-li „vast“ (ruka), „kašt“ (dřevo) nebo „kehér“ (dům) ze sanskritu starých Indů, pochází „brozně“ (koza) či „cengr“ (voják) z jazyka perského. Z arabštiny se zachovalo „bach“ (štěstí), z řečtiny „dróm“ (silnice) a „melal“ (černá káva). Latinského původu — patrně stopy jazyka středověkých vagantů a žonglérů — jsou například slova „fór“ (město), „skamin“ (stůl), „kanýža“ (košile) a „kvantek“ (kousek).

Ale ze středověku zachovala se v řeči našich „světských“ (světem jdoucích) lidí i stará česká slova, v běžné češtině vymizelá. Tak říkají komedianti podnes botám „škorně“ a kůži „skora“, kteréžto slovo znamená ve staré češtině káru (srovnej skořice!). Také slovo „vutratskej“ (hostinský), vyskytuje se již ve starých soudních smolných knihách, se tu do-

chovalo vedle německého „virteckej“ a cikánského „kapialo“, které značí totež.

Zajímavé je, že slovo nachmelit se, pocházející od komediantského „chmelit“, nevzalo svůj původ ze jména rostliny chmele, nýbrž pravděpodobně z arménského „ohmel“ (píti). Jinak by neměla smysl fráze „chmelit vodnatou“ (pít vodu).

Některé zvláštnosti komediantské hantýrky jsou zajímavé i sociologicky. Tak na příklad kolísání výrazu pro kočku a zajíce. Komediant řekne „šošov“ a je to jednou zajíc a po druhé kocour, řekne „čmáhlík“ a může to být kterýkoliv z obou těchto tvorů. Také udivuje množství výrazů pro slovo „přít“. Jsou to: okla, okla, pléde, pody a dša. U mnohých slov nelze zatím zjistit filologického původu — a to právě u těch nejběžnějších jako „tachtíl“ (jít), „hanikovat“ (mluvit), nebo „talán“ (váz).

Komediantská hantýrka má do stejné míry i svou vlastní literaturu. Jsou v ní složeny písničky a dokonce je do ní přeložen celý divadelní kus „Don Šajn“. Zabiv otce, praví v něm hříšný hrdina tragedie: „Co 'sem chtihal, to 'sem ukchiroval, svého vlastníka 'sem čúrem zarokoval.“ (Co jsem chtěl, to jsem udělal, svého otce jsem nožem zabil.)

Pražský magistrát nadržuje cizinci

Tuhý boj společenstva krejčí o právo

Před týdnem jsme přinesli zprávu | ho úřadu, dotud nebude s věcí nic

Bude vydán slovník československých cikánů

Jazyk a život cikánů byly doposud studovány hlavně v Anglii a v Rusku. U nás byla řeč tohoto zatoulaného indického kmene předmětem pozornosti buditele faráře Ant. Jaroslava Puchmajera. To bylo před stolety. Od té doby všimali si cikánů českých farář Ješina a slovenských německý profesor Sowa. Ale probádání nebylo příliš důkladné a tak čeká na tomto poli naši generaci ještě mnoho práce, důležité pro jazykozpyt a národopis, v neposlední řadě i pro kriminologii.

Průkopnickými pracemi nového průzkumu cikánů jsou práce profesora indologie na pražské universitě dra V. Lesného. Byly otištěny v Národopisném věstníku a v Československé vlastivědě. Z jeho žáků PhC. Bartůšek prozkoumal loni o prázdninách nářečí jihomoravských

cikánů ve Svatobořicích u Kyjova za účinné pomoci právníka-cikána Holomka. Zvláště významným objevem jeho je popis přijetí provinilého cikána zpátky do tábora, které se velice podobá znovupřijetí do indické kasty.

Z jiných pracovníků věnoval Jaroslav Podzimek dvě leta sebrání hantýrky potulných žvlů jako komediantů, kramářů a bruslů. Výsledkem této práce, o níž bylo v „Expresu“ již psáno, je seznam bezmála tisíce slov, pocházejících většinou z cikánštiny. Dále sebral jmenovaný národopisně zajímavé komediantské pohádky, zejména cyklus o Bengu Rafikovi (o nosatém ďáblu).

Cikáni, jak se zdá, probouzejí se k vyššímu duchovnímu životu. V Rusku vycházejí cikánské knihy, v Rumunsku noviny. Britská biblická spo-

lečnost vydala překlady evangelií v některých cikánských nářečích. Mezi našimi cikány jeví se silný zájem o vydání evangelií v československém nářečí, jež chystá brněnský univerzitní lektor dr. Quido Mann.

Na práci o cikánských rozpoznávacích značkách a o cikánské typologii začíná pracovat za vedení velitele ústřední četnické pátračky plukovníka Ježka vrchní strážmistr Mareš.

Profesor dr. Lesný a red. Podzimek sbírají materiál k velkému slovníku, cikánského jazyka v Československu. Bude čítati několik tisíc hesel, slov dosud namnoze vůbec neznámých.

Zájemci o studium cikánů sešli se dne 5. t. m. v Indické společnosti při Orientálním ústavě v Praze a ustavili zvláštní její skupinu, do níž se lze dalším interesentům přihlásiti.

Bude vycházeti časopis pro studium české hantýrky

Bruňský dr. Nováček, známý svými pracemi o argotu brněnských plotníků a o odborné řeči číšníků, hodlá vydávat list „Hantýrku“, speciální časopis pro studium českého argotu. Má proň přichystanu řadu příspěvků vlastních i cizích.

Na hantýrku či argot dívají se lidé svrchu. Soudí, že je to dorozumivací prostředek pochybných živlů; ale vidíme, že si ho vytvářejí prostředí naprosto korektní, jež nejsou na štiro s paragrafy, jako na příklad sportovci a studenti. Jiní považují studium argotu za zbytečné — slova a fráze se tu prý sice překotně tvoří, ale stejně překotně mizí a hynou. To je však hrubý omyl.

Právě se chystá k otištění práce, jež má dokázat, že slova hantýrky se úsilovně po staletí udržují při životě a že naopak argot je v tomto směru konservativnější než jazyk spisovný. Materiál, získaný drem Fr. Oberpálcerem ze starých knih smolných (zápisů ze středověkých mučení), bude tu konfrontován se zásobou více než jednoho tisíce slov hantýrky „světské“, nasbíraných J. P o d z í m k e m mezi koňskými handlíři, komedianty, brusiči a kramáři.

Tato rozsáhlá práce ukáže, že staročeská slova, ve spisovném jazyku dávno odumřelá, jako škrvně, hazuka

nebo skora (kůže), žijí v argotu ještě plným životem. Objeví se tu zbytky středověké latiny, vnesené do hantýrky starodávnými žongléry, kteří se nejednou rekrutovali z řad potulných studentů-vagantů. Shledáme, že žijí ještě slova jako kanýza (camisa = košile), kvantek (kousek), skamín (stůl), fabrovat (pracovat) a fir (město).

Dozvíme se, že slovo „prachy“ nevzniklo před pár lety, nýbrž, že se vyskytuje již roku 1596 ve smolné knize mladoboleslavské. Podobné frázi „táhnout sirky“ najdeme již v di-

vadelní hře Prokopa Šedivého „Masné krámy“. Ta pochází ovšem až z roku 1796.

Zajímavý je případ slova „husfák“. To znamená ve „světské“ hantýrce jednou „strážníka“, po druhé „starostu“. Pohled do starých zápisů útrpného práva nám toto kolísání vysvětlí. Vyznávali středověcí lapkové na trápení, že fráze „hustej příš“ užívali o příchodu rychtářově. V nové době přešla rychtářova pravomoc správní na starostu, policejní na strážníka. Proto se oběma těmito hodnostem dostalo stejného názvu.

Stížnost Pražáků z Neklanovy ulice

Minulý týden opravili asfaltovanou Neklanovu ulici v Praze VI. Tato ulice, která jest jednou z nejméně využívanějších v Praze, neboť jest tapnou Praha—Benešov, byla v tak desolátním stavu, že bylo nutno přikročiti k její opravě. Ale po její opravě zle si našel nejmen obchodníci, nýbrž i všecko obyvatelstvo této ulice. Po opravě asfaltu je pokryta grískem, který při jízdě vozidel se mění v prach, který se zvedá a usazuje se na zboží obchodníků a vtírá se i do krámů a bytů otevřenými okny. Obchod-

níci nepostačí polévati chodníky, aby se jim zboží nekazilo a obyvatelé zavírají okna, neboť prach, rozvířený automobily, pokrývá jim stále nábytek hustou vrstvou. Bylo by dobře, aby komunikační úřad města Prahy postaral se o nápravu a nechal odstraniti zbytečný grizek po stranách ulice a tím vyhověl stížnostem obyvatelstva Neklanovy ulice na Vyšehradě.

K—r.

Stálý insert — jistý zisk!

SLOVNÍČEK

„SVĚTSKÁ HANTÝRKA“

Uspořádal

Jaroslav Podzimek

NÁKLADEM

ČASOPISU „BEZPEČNOSTNÍ SLUŽBA“ V PRAZE

mů celku. Tak se s ní shledáváme u zlodějů a falešných hráčů, dále u t. zv. lidí „světských“.

K lidem „světským“, t. j. světem jdoucím či kočovným, počítáme loutkáře, komedianty, majetníky zábavních podniků, koňské handlíře, brusiče a tuláky. Ti vytvořili hantýrku, lišící se značně od zlodějské, zejména velikým počtem slov, přejatých z jazyka cikánského.

Doposud nebyla slovní zásoba této hantýrky sebrána ani vydána. Podnikl jsem tuto práci v letech 1934—1936, sbíraje materiál u všech svrchu jmenovaných kategorií „světských“ lidí a to jednak na pražské periferii, jednak v okolí Libáně na Jičínsku a j.

rok 1937

A.

abeceda - učitel. Abeceda, jejíž učení je hlavní činností učitelovou, klade se metonymicky místo osoby.
Syn.: áha, břešťák, šúlér.

abri - ven; pojd'me. Z cik. avri - ven.

ačelit, hačelit - zůstatí, poseděti. Z cik. te ačel - zůstatí.
Srovnej s dětským hačat,
ačelíme tu až do rána - zůstaneme tu až do rána.
hač adaj (cik. imp.) - posed' tady,

adaj, adava - sem, zde, tu. Z cik. adaj. - sem, zde.
tachli adaj - pojd' sem,
adaj mulasí - zde straší,

adresa - otisky prstů,

áha - učitel.
Syn.: v. abeceda,

ákev - shromáždění, tlačení,

alík - detektiv. Ironicky jméno psa za osobu.

ambrole - hruška. Z cik. ambrolí - hruška.
Syn.: bróle, žbroule,

an - pones, dej sem. Z cik. te anel - nésti,
an pašala (cik. imp.) - dej sem peníze,

anděl strážný, andělíček - četník.
Syn.: v. beng,

andra - tam. Z cik. andr 'ada - v tom.
Syn.: adaj, hedles,

bach - pozor. Z něm. Wache - stráž.
vkydávej bacha - dávej pozor.

bachárna - hlídačská bouda.

bachař - dozorce, hlídač.

bachora - peřina. Utvořeno ze slova bachratý a užito metaforicky.

bachovat - dávat pozor.

bacht - měsíc vězení. Z arabského bacht - štěstí, prostřednictvím cikánštiny.

bajnor - kohout.

Syn.: bašavák, bašno.

bák - tabák. Zkráceno z tabák.

Syn.: čudák, duhan, tchuválo, gválo.

bakro - beran. Z cik. bakro - beran.

bal - 1. vlas, 2. kámen. Z cik. bal - vlas nebo bar - kámen.

Syn. 2.: bar, menyk, štajn, štánek, tvrd'ák.

bala - vlasy.

balátko - prasátko. Z cik. bálo - prase.

balátko morský - morče. Překlad z něm. Meerschweinchen - morče.

Syn.: meršán.

balda - sedlák, venkovan. Z něm. h. bal - člověk.
Syn.: balík, gádžo, drn, chám, chrapoun.

bále - prase. Z cik. bálo - prase.

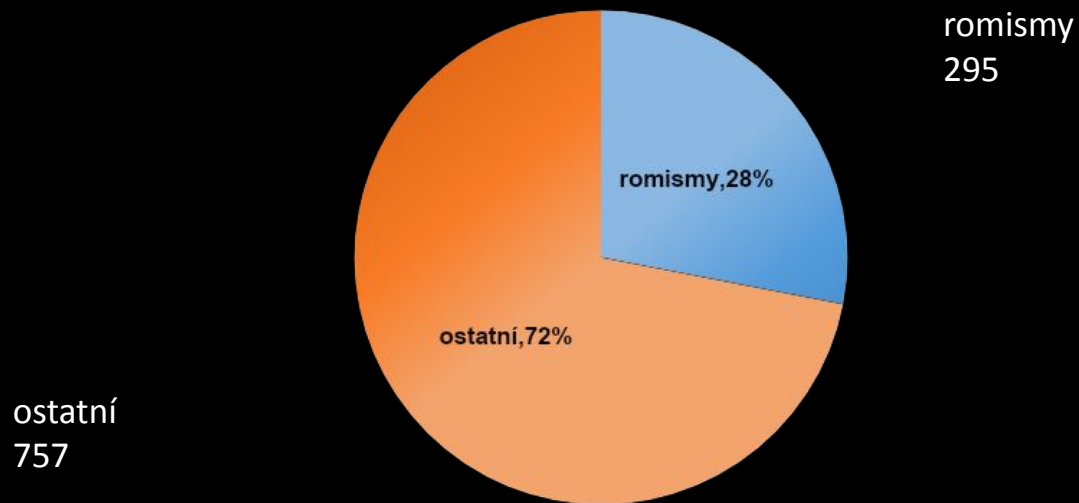
bálecí - vepřové maso.

bálice - svině, prasnice. Z cik. bali - svině.

balevas - slanina, špek. Z cik. balevas - slanina.

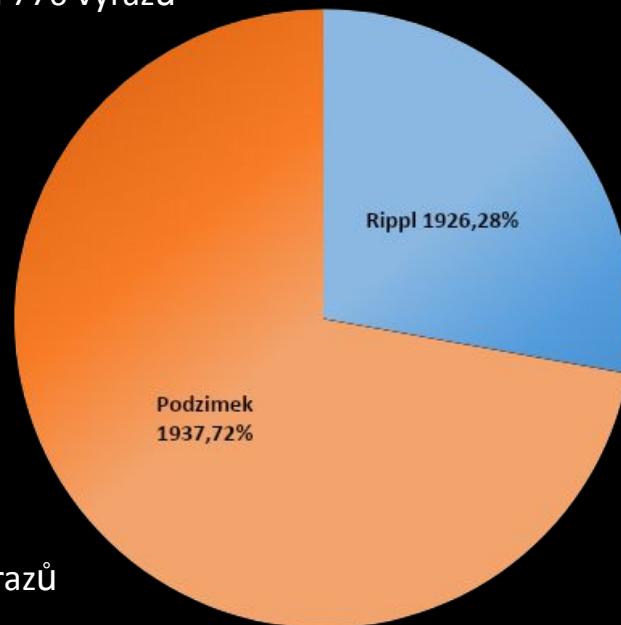
bal'ík - sedlák, venkovan. V. balda,

Podzimkúv slovníček neredukován - 1052 slov

Podzimkův slovníček redukován 776 výrazů

Rippl 1926 minus 216 výrazů

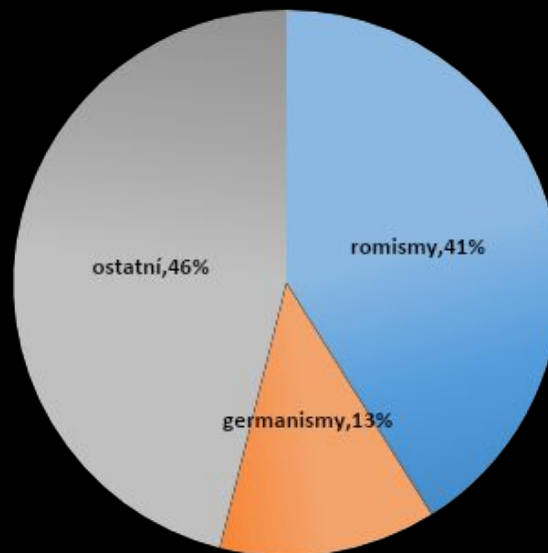
Podzimek 1937 nárůst o 560 výrazů

■ Rippl 1926 ■ Podzimek 1937

Podzimek extrakt

Podzimek 560

romismy 230

ostatní 258

germanismy 72

■ romismy ■ germanismy ■ ostatní

Itinerantní nika

Poskytování služeb

Obchod a recyklace

Řemesla

obchod s textílem

kramářství

opravy deštníků

brusičství

kotlářství

obchod s koňmi

trhovci

kolotoče

lexikální rezervoár cca 40%

Černí cikáni

Romové, Sintové

atd.

magie

cikánská
hantýrka

bílí cikáni

neRomové

argot

gramatika

necikáni

Češi, Moravané

atd.

provazochodectví

loutkářství

cirkus

Pojízdný biograf

Poskytování zábavy

Umělci

Provoz technických atrakcí

lexikální rezervoár cca 60 %

Itinerantní nika kompas 2022

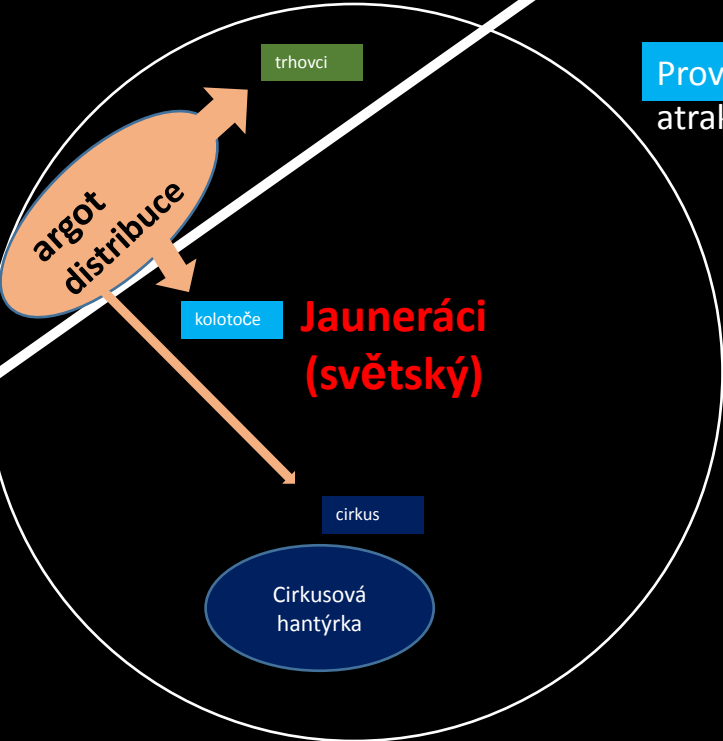
Poskytování služeb

Obchod

Poskytování zábavy

Umělec

Provoz technických atrakcí

František [redacted]
30. listopadu 2020 · 🌐

Jak se řeknou brambory? Nemůžu si vzpomenout....

👍 3 34 komentářů

👍 To se mi líbí Okomentovat

Josef [redacted]
Šumpony nebo pujingere 📄 4

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

František [redacted]
Díky

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Josef [redacted]
František Festr Šimek

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

↪ Zobrazit 3 další odpovědi

Tonda [redacted]
Pujengeráky

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Karolína [redacted]
Pujingere 📄 1

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Iva [redacted]
Herputinky

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Antonín [redacted]
U nás šumpony 📄 1

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Antonín [redacted]
Herkutinky jsou asi kapky

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Marie [redacted]
Pujankure 📄 1

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t · Upraveno

Sofie [redacted]
Herputinky

To se mi líbí · Odpovědět · Zobrazit překlad · 4 t

Jiřina [redacted]
Šumpony 📄 1

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Karel [redacted]
Puengere

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Berta [redacted]
Pujingery

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Jan [redacted]
Puengere

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Eimi [redacted]
Polimbere

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Terezie [redacted]
Šumpolny 📄 1

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Jan [redacted]
Kobzole 📄 3

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

František [redacted]
Jan Jeniček Kludsky Kludský

HA HA
HA HA

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Sona [redacted]
Jan Jeniček Kludsky Kludský joo to je ostravsky

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

↪ Zobrazit 2 další odpovědi

Julie [redacted]
Matrele 📄 1

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Zdenek [redacted]
Pujengeráky 📄 2

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Věra [redacted]
Šumpony 📄 1

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Honza [redacted]
Pujankure

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Sofie [redacted]
Vždyt nedávejte sem nasi hantyrku je na to dost našich skupin co chcete aby kazdej chrapoun ji znal? 📄 1

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Arnošt [redacted]
Paingeráky

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Jiřina [redacted]
Šumpony 📄 1

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Hynek [redacted]
Kuňátka

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

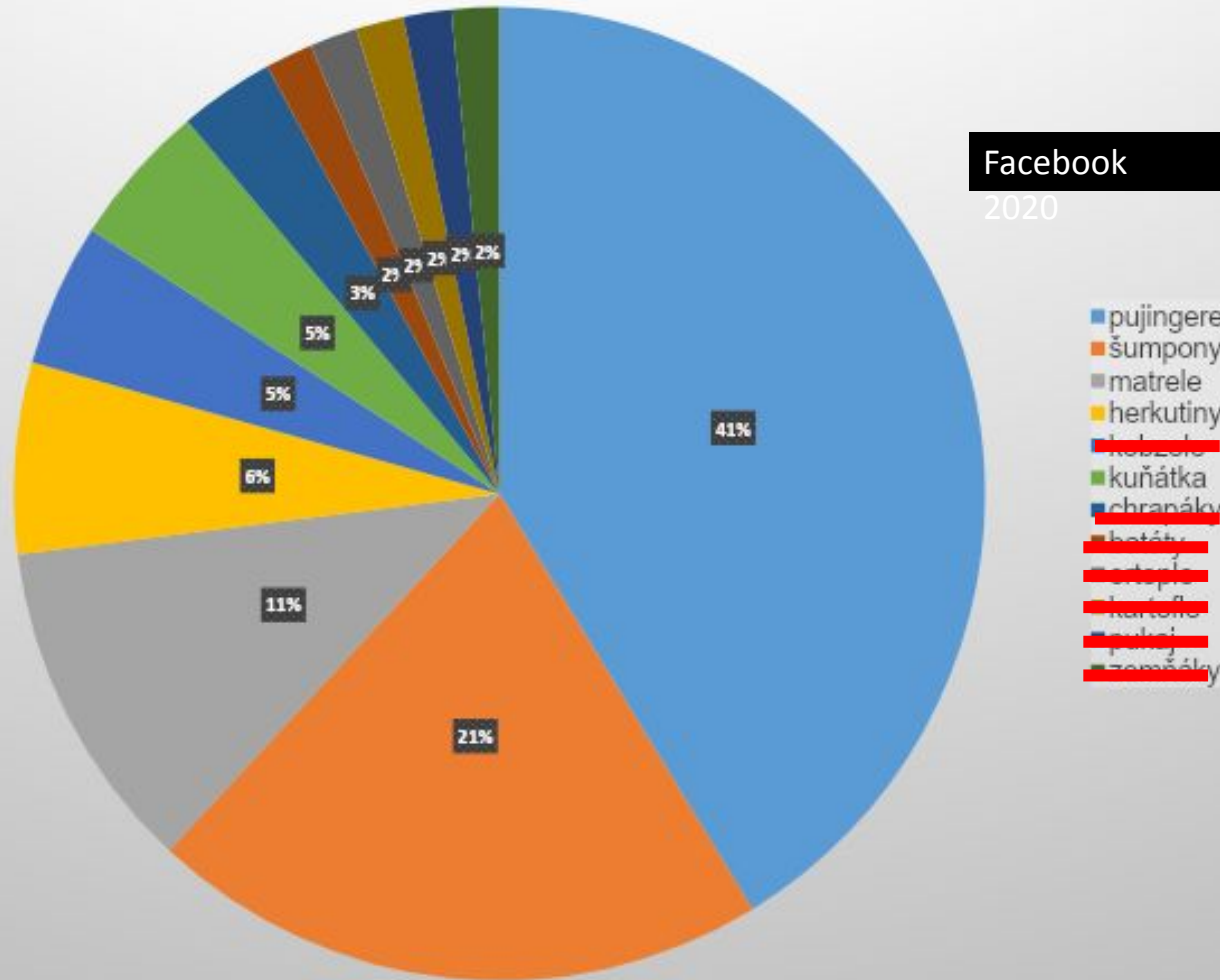
Eliška [redacted]
šumpony

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Angelika [redacted]
Matrele

To se mi líbí · Odpovědět · 3 t

Brambory

Podzimek 1937	
26	pubjengere, pujingere
13	šumpóny
7	matryle
4	herkutiny
3	kuňáry, kuňátka
3	
2	
1	
1	
1	
1	
1	
1	

26
13
7
4
3
3
2
1
1
1
1
1
1

Krystyan [redacted]
22. července 2013 · 🌐

Pohádka ...I jek týhala buzně a míhala mikronký buznátka čávátka i jek hanikovala buznátka čávátka potachtím kinelit i vymangelit cháles zamožděte budárka a zamachlujte se až votachtím a čávátka buznátka jí fkydli můjku a zamachlovali budára a začli si janovatdyk a najednou šuneli rohování na válino a štumfování čávátka vodmoždite to válino to týhám já bárovna buzně mýhám cháles mikronký čávátka šuneli a štumfujou číííí ty týháš ten bárovnej džukel s bárovnou můj ty nás chtíháš chalovatno tak votachtil dža a hanikoval si potachtim k latigérovy von mě tu můj ukchěruje tak abych tyčel jak ta buzněkonec 1 části

👍 😄 18

31 komentářů

👍 To se mi líbí

💬 Okomentovat

Ivetka [redacted]
přepychový!!! 👍 1

To se mi líbí · Odpovědět · 7 r

Krystyan [redacted]
uva ?? dykchés

To se mi líbí · Odpovědět · Zobrazit překlad · 7 r

Roman [redacted]
klaby 😊

To se mi líbí · Odpovědět · 7 r

Krystyan [redacted]
jauneráci šrajbujte po jaunerácku

To se mi líbí · Odpovědět · 7 r

Roman [redacted]
ty tíhas klabej krapiku.. nasrajbuj pokračovani ty pohádky

To se mi líbí · Odpovědět · Zobrazit překlad · 7 r

Josef [redacted]
TAK TADY TÝHÁ TEN DUJ..... DŽUKEL PŘITACHTIL PÁLE
A UŽ ROHUJE NA BUDÁRKA , BUZNÁTKA
VODHMOŽDĚTE BUDÁRKA VAŠE MAMUŠNI
PŘITACHTILA CHALKU VÁM KYNELILA, BUZNÁTKA SE
PODYKELILI ŠPEHÝRKOU A ŠTUMFUJOU ... TY NETYČÍŠ
MAMUŠNI TY TYČÍŠ TEN BÁROVNEJ DŽUKEL
NEVODHMOŽDÍME TACHTI DŽA !!!!! A CELÝ
POCHYNDĚNÝ SE TACHTILI STOPINELIT .TO NETÝHÁ
MOŽNÝ , HANIKUJE DŽUKEL , ZASE KOUMALI KDO
TYČÍM BODEJŽ BY JE BENG CHUDELIL!!!!!! POTACHTIM
DO GÁVY K RAŠAJOMI TEN UKERUJE CO BUDU CHTÍHAT .
I TACHTIL JAK ŠTUMFNUL ...TACHTIL PŘES ŠUM ABY HO
NEKOUMALI GÁDŽE Z GÁVY A ROVNOU ZA RAŠAJEM .
ROHNUL NA BUDÁRA RAŠAJ VODHMOŽDIL A
ŠTUMFUJE ... DAMRESKO DÉVEL TO SEM SE LEK AŽ SEM
SE POMUTRELIL !!! CO CHTÍHÁŠ DŽUKLÍKU ? I
DEVLOVSKEJ VLASTNÍKU CHTÍHAM MÍHAT SLABOUNKEJ
HLÁSEK JAKO BUZEN . TAK POTACHTI SEM DYLYNO
ŠTUMFUJE RAŠAJ , VOTOČ SE A UKAŽ MI CHYNDU , TAK
DŽUKEL SE VOTOČIL A RAŠAJ MU VKYDNUL DO
CHYNDY BÁROVNEJ TVRDÁK ,AÚÚÚÚÚ ZAŠTUMFOVAL
DŽUKEL A PELÁŠIL SI TO K ŠŮMUKONEC 2 ČÁSTI
.....KDO VKYDNE 3 DÍL ????? 😊

To se mi líbí · Odpovědět · Zobrazit překlad · 7 r

👍 😄 6

Regína [redacted]
Haa

To se mi líbí · Odpovědět · 7 r

👍 1

Regína [redacted]
mutrelím smíchy.... 😊

To se mi líbí · Odpovědět · Zobrazit překlad · 7 r · Upraveno

Berta [redacted]
30. listopadu 2020 · 🌐

Jak se rekne mít nekoho rad Vyznat lásku

👍 1

8 komentářů

👍 To se mi líbí

💬 Okomentovat

Monika [redacted]
Myhat gerno je mít rad 👍 4

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Regina [redacted]
Mihat gene 👍 1

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Berta [redacted]
Neznam ty slova

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Berta Jungova

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Berta [redacted]

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Jana [redacted]
Miham tě gerno 👍 5

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Monika [redacted]
Jana Hájková presne 😊 👍 1

To se mi líbí · Odpovědět · Zobrazit překlad · 4 t

Karolína [redacted]
Taky neznám ty slova. 👍 1

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Eimi [redacted]
Buto gero. My říkáme miluji tě nebo mám tě rád

To se mi líbí · Odpovědět · 4 t

Napište komentář...

